

בבית המשפט העליון

א"ב 9255/12

לפני :

כבוד הנשיא א' גרוניס
כבוד המשנה לנשיא מ' נאור
כבוד השופטת ע' ארבל
כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט ע' פוגלמן

המבקשת :

ועדת הבחירות המרכזית לכנסת התשע-עשרה

נגד

המשיבה :

ח"כ חנין זועבי

המבקשים בפ"ר 6/19 :

1. ח"כ אופיר אקוניס
2. הליכוד תנועה לאומית ליברלית

המשיבה 2 בפ"ר 6/19 :

בל"ד – אלתג'מוע אלוטני אלדמוקרטי

המבקשים להצטרף כצד
בהליך :

1. עוצמה לישראל
2. ח"כ אריה אלדד
3. ח"כ מיכאל בן ארי
4. עו"ד איתמר בן גביר

אישור החלטת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת
התשע-עשרה בפ"ר 6/19 מיום 20.12.2012 לפיה
מנועה חברת הכנסת חנין זועבי מהתמודדות בבחירות
לכנסת התשע-עשרה

תאריך הישיבה :

י"ד בטבת התשע"ג (27.12.2012)

בשם המבקשת :

עו"ד דין ליבנה ; עו"ד איילת פישמן

בשם המשיבה

ובשם המשיבה 2 בפ"ר 6/19 : עו"ד חסן ג'בארין ; עו"ד סאוסן זהר

בשם המבקשים בפ"ר 6/19 : עו"ד אבי הלוי

בשם היועץ המשפטי
לממשלה : עו"ד ענר הלמן ; עו"ד נטע אורן

בשם המבקשים להצטרף כצד
בהליך : עו"ד איתמר בן גביר

פסק-דין (נימוקים)

הנשיא א' גרוניס:

1. ביום 19.12.2012 החליטה ועדת הבחירות המרכזית לכנסת התשע-עשרה (להלן – ועדת הבחירות המרכזית) למנוע את השתתפותה של חברת-הכנסת חנין זועבי בבחירות לכנסת מטעם רשימת בל"ד. לפי סעיף 7א(ב) לחוק יסוד: הכנסת, ובהתאם לסעיף 63א לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969 (להלן – חוק הבחירות), טעונה החלטת ועדת הבחירות המרכזית אישורו של בית המשפט העליון. לשם כך, קיימנו ביום 27.12.2012 דיון בהרכב מורחב של תשעה שופטים, כמצוות המחוקק, כאמור בסעיף 63א(ה) לחוק הבחירות. מספר ימים לאחר מכן, ביום 30.12.2012, ניתן פסק דיננו. החלטנו, פה אחד, שלא לאשר את החלטת ועדת הבחירות המרכזית. נוכח פרק הזמן הקצר שעמד לרשותנו, בהתחשב בכך שחובה הייתה ליתן את פסק הדין לא יאוחר מהיום ה-23 שלפני יום הבחירות לכנסת (בהתאם לאמור בסעיף 63א(ה) הנ"ל), פסק הדין ניתן ללא נימוקים. נימוקינו יובאו עתה.

2. זו הפעם השניה שבית המשפט העליון נדרש לאישור החלטת ועדת הבחירות המרכזית למנוע השתתפותם של מועמדים בבחירות לכנסת. לראשונה נדרש לכך בית המשפט במסגרת מערכת הבחירות לכנסת השש-עשרה (ראו, א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' חבר-הכנסת טיבי, פ"ד נז(4) 1 (2003), להלן – פרשת טיבי). אז, החליטה ועדת הבחירות המרכזית, בין היתר, כי חברי-הכנסת עזמי בשארה ואחמד טיבי מנועים מלהשתתף בבחירות. ברוב דעות, החליט בית המשפט שלא לאשר את החלטתה של ועדת הבחירות.

שופטי ההרכב בפרשת טיבי היו תמימי דעים באשר לפרשנות סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת (להלן – סעיף 7א) ולעוצמתן של הראיות הנדרשות לשם אישור החלטת ועדת הבחירות למנוע השתתפות של מועמד בבחירות לכנסת. ברם, הם נחלקו בדעותיהם באשר ליישום המבחנים המשפטיים על המקרים שהובאו לפנייהם. בפסק הדין קבע הנשיא ברק, בהסכמת שופטי ההרכב, כי ישנה "משוואה חוקתית" בין "החירות שהדמוקרטיה מעניקה לכל ביטוי והפלורליזם בהשקפות ובדעות שעליו היא מבוססת לבין ההגנה על המשך קיומה כדמוקרטיה". פרשנותה של המשוואה, נקבע, "חייבת לשמור על האיזון החוקתי העדין. יש לקיים את הזכות לבחור ולהיבחר – שהיא מאושיות המשטר הדמוקרטי – המונחת ביסוד קיומה של ישראל כמדינה דמוקרטית, בלא לפגוע בקיומה כמדינה יהודית, בשלילת הגזענות ובמניעת התמיכה במאבק מזוין נגד המדינה" (שם, בעמ' 17). איזון חוקתי עדין זה, נקבע, "יושג רק אם כל אחד מחלקי המשוואה ירכז עצמו למצבים הקיצוניים" (שם, שם). פסק הדין בפרשת טיבי הניח את המסד לניתוח העילות המנויות בסעיף 7א בנוסחו כיום, ואמות המידה שהותוו בו עמדו גם ביסוד פסק דינו בפרשה הנוכחית.

הרקע החוקי

3. במהלך השנים עבר סעיף 7א שינויים רבים. במקור, לא כלל חוק יסוד: הכנסת הוראה המאפשרת פסילה של רשימת מועמדים. על אף היעדרה של הוראת חוק כאמור, הכיר בית המשפט העליון בסמכותה של ועדת הבחירות שלא לאשר השתתפות בבחירות של רשימת מועמדים. היה זה לראשונה בשנת 1965, בע"ב 1/65 ירדור נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט(3) 365 (1965); להלן – פרשת ירדור). בית המשפט העליון אישר אז, ברוב דעות, את החלטת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, אשר פסלה את "רשימת הסוציאליסטים" מהתמודדות בבחירות לכנסת. פסיקת בית המשפט התבססה על העיקרון הבלתי-כתוב של הדמוקרטיה המתגוננת לפיו "מדינה אינה חייבת להסכים שיחסלוה וימחקוה מן המפה" (פרשת ירדור, בעמ' 390; לפרשנות ראו, ברק מדינה "ארבעים שנה להלכת ירדור: שלטון החוק, משפט הטבע וגבולות השיח הלגיטימי במדינה יהודית ודמוקרטית" מחקרי משפט כב 327 (2006)). בית המשפט קבע כי בסמכותה של ועדת הבחירות למנוע השתתפות בבחירות של רשימת מועמדים, אך צמצם סמכות זו לעילת פסילה אחת בלבד – שלילת עצם קיומה של המדינה.

בית המשפט נדרש שוב לשאלת האפשרות לפסול רשימת מועמדים מהתמודדות בבחירות לכנסת בשנת 1984. בע"ב 2/84 ניימן נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, פ"ד לט (2) 225 (1985) (להלן – פרשת ניימן הראשונה) הפך בית המשפט את החלטת ועדת הבחירות המרכזית, והתיר את השתתפותן בבחירות של רשימת "כך" ו"הרשימה המתקדמת לשלום". בית המשפט קבע, ברוב דעות, כי יש להגביל את ההלכה שנקבעה בפרשת ידדור לעילת הפסלות שהותוותה בה, קרי, שלילת עצם קיומה של המדינה. בהיעדרה של הוראה חקוקה, קבע בית המשפט, אין מקום להרחבת עילות הפסילה מכוחן ניתן לשלול מרשימות את האפשרות להתמודדות בבחירות (שם, בעמ' 245).

4. בעקבות פסק הדין בפרשת ניימן הראשונה נחקק סעיף 7א (ראו, ע"ב 1/88 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השתיים-עשרה, פ"ד מב (4) 185 (1988) (להלן – פרשת ניימן השנייה)). בנוסחו המקורי כלל הסעיף שלוש עילות פסילה: (1) שלילת קיומה של המדינה כמדינתו של העם היהודי; (2) שלילת האופי הדמוקרטי של המדינה; (3) הסתה לגזענות. סעיף 7א גם התווה לראשונה את המנגנון הפרוצדורלי הנדרש לשם פסילת רשימות ומפלגות. נקבע, כי הסמכות לפסול רשימה תופקד בידי ועדת הבחירות המרכזית, והחלטותיה יהיו נתונות לערעור בפני בית המשפט העליון (לדיון אודות הדין שקדם לחקיקת סעיף 7א ולפרשנות סעיף 7א, ראו, אריאל בנדור "זכות המועמדות בבחירות לכנסת" משפטים יח 269 (1998)). מכוח סעיף 7א נפסלה רשימת "כך" מהתמודדות בבחירות (בבחירות בשנת 1998, ראו, פרשת ניימן השנייה; ובבחירות בשנת 1992, ראו ע"ב 2805/92 דשימת כן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השלוש-עשרה (31.12.1992)). ערעור על החלטת ועדת הבחירות המרכזית לאשר את השתתפותה של "הרשימה המתקדמת לשלום" בבחירות לכנסת השתיים-עשרה נדחה (ע"ב 2/88 בן שלום נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השתיים-עשרה, פ"ד מג (4) 221 (1988)).

5. בשנת 2002 תוקן סעיף 7א לנוסחו כיום (חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 35) ס"ח 1845 (תשס"ב) 410). שלושה תיקונים מרכזיים נעשו בנוסח הסעיף: ראשית, עילות הפסילה המתייחסות לשלילת קיומה של המדינה כמדינה יהודית וכמדינה דמוקרטית אוחדו לעילה אחת. שנית, נוספה עילת פסילה לפיה ניתן למנוע התמודדות של רשימה בבחירות אם היא תומכת במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור נגד ישראל. שלישית, נקבע בסעיף כי ניתן לפסול גם מועמד בודד ולא רק רשימת מועמדים, אך נקבע כי פסילת מועמד בודד טעונה אישור של בית המשפט העליון.

וכך קובע סעיף 7 א בנוסחו הנוכחי, בחלקים הרלוונטיים לענייננו:

”(א) רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות לכנסת ולא יהיה אדם מועמד בבחירות לכנסת, אם יש במטרותיה או במעשיה של הרשימה או במעשיו של האדם, לפי הענין, במפורש או במשתמע, אחד מאלה:

(1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית;

(2) הסתה לגזענות;

(3) תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל.

...

(ב) החלטת ועדת הבחירות המרכזית כי מועמד מנוע מלהשתתף בבחירות טעונה אישור בית המשפט העליון.”

מאז תוקן סעיף 7 א הוא נבחן בבית המשפט העליון מספר פעמים. כאמור, פרט לפרשת טיבי, בכל המקרים הללו בחן בית המשפט את האפשרות לפסול רשימת מועמדים, ואילו האפשרות לפסילת מועמד בודד נדונה, עד לעניין שלפנינו, בפרשת טיבי בלבד.

על דמוקרטיה והתגוננותה

6. מדינות דמוקרטיות רבות בעולם התחבטו בשאלת ההצדקות למניעת רישומן או פעילותן של מפלגות פוליטיות, וכפועל יוצא, למניעת השתתפותן בבחירות לפרלמנט המדיני. שאלה זו מעוררת את מה שמכונה “הפרדוקס הדמוקרטי” (ראו, Gregory H. Fox & George Nolte, *Intolerant Democracies*, 36 HARV. INT’L. L. J. 1, 14 (1995), וההפניות המופיעות שם; להלן – *Intolerant Democracies*; ראו גם פרשת ניימן הראשונה, עמ’ 321; יגאל מרזל המעמד החוקתי של מפלגות פוליטיות -118 (2004)). בעיקרו מאתגר הפרדוקס הדמוקרטי את התפיסה היסודית של הדמוקרטיה כמשטר העם דרך נציגיו. דמוקרטיה, במובנה המילולי והיסודי ביותר, משמעה שלטון העם. בדמוקרטיה המודרנית, הדמוקרטיה הייצוגית, שלטון העם

מתקיים באמצעות נציגיו בפרלמנט, ומנגנוני הבחירה של הנציגים בפרלמנט הם האמצעי להגשמת עיקרון זה.

7. פסילת רשימות מהתמודדות בבחירות פוגעת בשני המובנים המקובלים של הדמוקרטיה המודרנית: הדמוקרטיה הפרוצדורלית והדמוקרטיה המהותית. מבחינה פרוצדורלית, המשטר הדמוקרטי כולל שורה של מנגנונים חוקיים שמטרתם להבטיח את האפשרות לקיים משטר ייצוגי. חוקי הבחירות הם יסוד מרכזי במנגנון זה. עקרון השוויון בבחירות, בו לכל אחד קול אחד, והאפשרות להתמודד בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות, חשאיות ויחסיות (סעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת) נועדו להבטיח ייצוג של מגוון עמדות בבחירות, מהן תיבחר הנהגת המדינה. בדמוקרטיה הייצוגית, המפלגות הן הצינור להעברת רצון האזרחים לשלטון. על כן, פגיעה במנגנון הבחירות בדרך של פסילת רשימה, מצמצמת את היקף האידיאולוגיות מהן יכול האזרח לבחור את ההנהגה, ומוציאה מן המשחק הפוליטי קבוצות בכך שלא ניתנת להן אפשרות לקדם את מצען באמצעים פרלמנטריים.

במובן המהותי, הדמוקרטיה אינה רק מנגנון של כללי יסוד לבחירות שוות, אלא היא גם אגד של זכויות וחירויות יסוד (ראו, למשל, בג"ץ 5016/96 חורב נ' שר התחבורה, פ"ד נא(4) 1, 45 (1997)). ביסודן של אלה, בהקשר שלפנינו, הזכויות לבחור ולהיבחר, הזכות לשוויון, חופש הביטוי וחופש ההתאגדות. פסילת רשימה מהתמודדות בבחירות לכנסת פוגעת בכל אחת מן הזכויות האלה. בראש ובראשונה, היא פוגעת בזכות להיבחר, היא זכותם של יחידים להתמודד על מקום בהנהגת המדינה, באופן שיאפשר להם לקדם את האידיאולוגיה שלהם. פגיעה זו גם גוררת פגיעה בזכות לבחור. זוהי זכותם של כל האזרחים בעלי זכות הצבעה להשתתף בהליך הבחירות באופן עצמאי וחופשי ולהצביע עבור רשימה שמטרותיה מקובלות עליהם. פסילה של רשימות ומפלגות גם פוגעת בחופש הביטוי. היא מוציאה מן המשחק הפוליטי, ולו חלקית, דעות מסוימות ומסווגת אותן כבלתי לגיטימיות. היא מצמצמת את הדיון החברתי והפוליטי ושוללת מראש קיומו של דיון ביחס לעמדות מסוימות. לבסוף, פסילת רשימות פוגעת בשוויון, נוכח ההבחנה שבין רשימות ומועמדים שמחלקם נמנעת המועמדות ומאחרים לא (ראו, מרדכי קרמניצר פסילת רשימות 11-12 (נייר עמדה 59, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2005); להלן – פסילת רשימות).

8. לצד החשיבות שבשמירה על עקרונות היסוד של הדמוקרטיה ובזכויות שהיא נועדה להגשים, תיאורטיקנים שונים העלו את הטענה שדמוקרטיה ללא גבולות עשויה להוביל להרס הדמוקרטיה עצמה (ראו, למשל, קרל פופר החברה הפתוחה ואויביה -128

126 (יוסף אגסי עורך; אהרן אמיר מתרגם, 2003); ראו עוד John Rawls, A THEORY OF JUSTICE 216-221 (1971). רולס מסכם זאת באמרו כי: "A person's right to complain is limited to violations of principles he acknowledges himself" (עמ' 217). כך, מתן אפשרות לרשימות ולמפלגות להתמודד בבחירות כדי לקדם מטרות ואידיאולוגיות אנטי-דמוקרטיות, סופה שתוביל לפגיעה באותה הדמוקרטיה שאיפשרה לרשימות ומפלגות אלה לצמוח ולצבור כוח פוליטי. לכן, בפני הדמוקרטיה ניצבת דילמה של ממש – אותו "פרדוקס דמוקרטי" – הגבלת ההשתתפות של רשימות אנטי-דמוקרטיות בבחירות תוך פגיעה בעקרונות יסוד של הדמוקרטיה אל מול הסיכון שבמתן אפשרות התמודדות לרשימה שמאתגרת את עצם קיומה או את אופיה של המדינה כמדינה דמוקרטית.

9. טענה זו, כידוע, גם הוכחה הלכה למעשה בהיסטוריה המודרנית. הלקח ההיסטורי המרכזי לקוח מסיפור עלייתה לשלטון של המפלגה הנאצית בתקופת רפובליקת וימאר – למרות שחשוב להזכיר כי בחוקת וימאר הייתה אפשרות להוציא מפלגות אל מחוץ לחוק (ראו, פרשת ניימן הראשונה, בעמ' 267-268). מאז עלייתה לשלטון של המפלגה הנאצית באמצעים דמוקרטיים הופקו מספר לקחים. ראשית, במרבית המדינות הדמוקרטיות ניתן למצוא כיום פרוצדורה כלשהי לפסילה של רשימות ומפלגות, הגם שהעילות לפסילה, ועוצמת הראיות הנדרשת, שונות ממדינה למדינה (לסקירה תמציתית ראו להלן). שנית, התחדדה ההבנה שבמצבים מסוימים מתחייבת מניעה מראש של התמודדות בבחירות, הואיל וישנה יכולה מינימלית בלבד להחזיר את הגלגל לאחור, מרגע שמפלגות אנטי-דמוקרטיות מצליחות לגייס באופן דמוקרטי כוח פוליטי משמעותי בבית הנבחרים (ראו, Intolerant Democracies, p. 12).

10. ואכן, אף טרם ימי מלחמת העולם השנייה, וביתר שאת מאז התבררו תוצאותיה, אימצו מדינות רבות בעולם מנגנונים לפסילת הרישום של מפלגות או התמודדותן בבחירות (ראו: European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) GUIDELINES ON PROHIBITION AND DISSOLUTION OF POLITICAL PARTIES AND ANALOGOUS MEASURES, 8 (1999); להלן: דוח ועידת ונציה). כאמור, ישנם פערים מסוימים בין המדינות באשר להיקף השימוש בהוראות אלה, לעוצמת הראיות הנדרשת לשם הפעלתן או לגבי הגוף הרשאי לפסול מפלגות (לסקירה אודות מודלים שונים בעולם ראו Intolerant Democracies, עמ' 23-37. ראו גם פטילת רשימות, עמ' 19-32). באנגליה, למשל, רשאית הממשלה על פי חוק לפזר קבוצות ומפלגות אם הן תומכות באלימות, או אם הן עוסקות, מקדמות או מעודדות מעשי

טרור. אולם, לצד קיומה של הסמכות, קיימת נטייה לא להשתמש בהוראת חוק זו. כך גם בארצות הברית. שם, מספר דברי חקיקה אוסרים על חברות בארגונים שמטרתם להפיל את הממשל בכוח. בנוסף, קיימת אפשרות חוקית להגביל את האפשרות לרשום מפלגות חתרניות (ללא צורך בהוכחת איום ממשי או מידי לשיטה הדמוקרטית) (ראו, *Intolerant Democracies*, בעמ' 25-26). חשוב לציין, עם זאת, שבתי המשפט בארצות הברית נקטו במבחן מחמיר של "סכנה ברורה ומיידית", בהתקיימו ניתן יהיה להצדיק שימוש בחוקים אלה (שם, בעמ' 26; ראו גם *Dennis v. United States*, 341 U.S. 494 (1951), שם אישר בית המשפט העליון את חוקתיותם של חוקים שהוציאו מחוץ לחוק מפלגות קומוניסטיות). סעיף 4 לחוקה של צרפת קובע שהמפלגות חייבות לכבד את עקרונות הריבונות הלאומית והדמוקרטיה. נשיא הרפובליקה מוסמך לפרק קבוצות או מפלגות פוליטיות המעודדות שורה של מעשים אלימים, ובכלל זה קבוצות שהן מיליטריסטיות באופיין, קבוצות שמאיימות לשנות בכוח את האופי הרפובליקני של המדינה או את שלמותה הטריטוריאלית, וקבוצות גזעניות או קבוצות שמטיפות לגזענות. לבית המשפט המינהלי בצרפת, ה-*Conseil d'Etat*, סמכות לבקר את החלטות הנשיא בעניין זה (ראו, שם, בעמ' 28. ראו גם פסילת רשימות, בעמ' 21). ככלל, בית המשפט המינהלי פרש את החוק בהרחבה. כך למשל, קבע בית המשפט כי אין הכרח בהוכחת איום ממשי לשימוש באלימות, ונכון היה לאשר פיזור של קבוצות ומפלגות בהתבסס על מטרות בדלניות. בקנדה אומנם נפסלה מפלגה רק פעם אחת, אך בית המשפט העליון הכיר באפשרות להגביל בחקיקה את חופש הביטוי וחופש ההתאגדות – המוגנות כחירויות יסוד בצ'רטר הקנדי – מתוך הנחת יסוד שזכויות אלה אינן מוחלטות, אלא צמודות לעיקרון הקבוע בסעיף 1 לצ'רטר, לפיו הזכויות בצ'רטר כפופות: "to such reasonable limits prescribed by law as can be demonstrably justified in a free and democratic society" (ראו, *Intolerant Democracies*, בעמ' 29-30). בהודו פסל בית המשפט העליון חוק שאיפשר לממשלה, לאחר היוועצות בוועדה מייעצת, לפסול רשימה אשר פוגעת או מאיימת לפגוע בשלטון החוק או בסדר הציבורי. בית המשפט לא פסל את עצם האפשרות לפסול רשימה, אלא קבע שהחוק אינו חוקתי הואיל והוא אינו כולל הגנות פרודצורליות מספקות לפגיעה בחופש ההתאגדות, ובעיקרן, האפשרות לביקורת שיפוטית על החומר העובדתי ביסוד החלטת הממשלה ((*State of Madras v. V.G. Row*, 1952 S.C.R. 597 (1952)). בגרמניה, בית המשפט הפדרלי החוקתי מוסמך להורות על אי-חוקיותה של מפלגה. זאת, אם נוכח כי במטרותיה או בהתנהגות של חבריה או פעיליה היא מבקשת לפגוע בסדרי היסוד הדמוקרטיים או לסכן את קיומה של הרפובליקה הגרמנית (לפירוט אודות המצב החוקי בגרמניה ראו, *Donald P. Kommers and Russell A. Miller, THE CONSTITUTIONAL JURISPRUDENCE OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY*, 283-301 (Third Ed.,

(2012). במקרים בהם הוכרזה בגרמניה מפלגה כבלתי-חוקית, בית המשפט החיל מבחן מחמיר לאישור הפסילה, וקבע כי ניתן יהיה לפסול מפלגה רק אם היא מאמצת קו נחוש ועקבי, שמיתרגם לפעולה פוליטית סדורה ומתוכננת, אשר מטרתה לערער את המשטר הדמוקרטי (לסיכום הפסיקה ולקטעים מפסקי הדין, ראו שם, ובפרט the Communist Party Case, עמ' 290-291). יחד עם זאת, מבחן זה אינו כולל מבחן הסתברותי כלשהו, או הוכחה לגבי קיומו של חשש ממשי לפגיעה.

מדינות נוספות נוקטות אמצעים להגבלת הפעילות הפוליטית של מפלגות. בספר קובע חוק, שתוקן בשנת 2002, כי ניתן להכריז על מפלגה כבלתי-חוקית אם יש בפעילותה משום פגיעה בעקרונות הדמוקרטיה, הפרה שיטתית של זכויות אדם ותמיכה או מתן לגיטימציה לאלימות ולטרור כאמצעי להשגת פוליטי (ראו, נספח לדוח ועידת ונציה (Prohibition on Political Parties and Analogous Measures, Report,) adopted by the Commission at its 35th plenary meeting, Venice, 12-13 June 1998), עמ' 16). המדינות איטליה ופורטוגל מתייחסות בחקיקה לאיסור על הקמת מפלגה פשיסטית או מפלגה שדוגלת בעקרונות פשיסטיים; בפולד לא ניתן לרשום מפלגה אלא אם היא מצביעה על כך שבמעשיה היא מכבדת את העקרונות הדמוקרטיים; באוסטריה לא ניתן להקים התאחדות אם במטרותיה היא מסכנת את עצמאות המדינה או את אופי המשטר (ראו, Intolerant Democracies, בעמ' 36), ובדומה, בשוויץ אוסרת החוקה על קיומן של מפלגות אשר מהוות סיכון לקיומה של המדינה, הגם שהשימוש בהוראה זו הוגבל ככלל, לעיתות מלחמה (ראו, דוח ועידת ונציה בעמ' 17). בצ'כיה ובסלובקיה ניתן לפסול מפלגות המנסות להשתמש בחוקה כדי למנוע התמודדות חוקתית של מפלגות אחרות או אשר מסכנות את השוויון בין האזרחים (שם, בעמ' 16). בטורקיה מעניקה החוקה לבית המשפט החוקתי סמכות להורות על פירוק מפלגה אם פעילותה אינה הולמת את החובה הקבועה בחוקה, לפיה על מסמכי היסוד, התקנונים והפעילויות של מפלגות להתיישב עם עצמאות המדינה, שלמותה, שלטון החוק, הריבונות הלאומית ועקרונותיה של הרפובליקה החילונית-דמוקרטית (ראו, פטילת רשימות, עמ' 27). בית המשפט החוקתי הטורקי הורה מספר פעמים על פירוקן של מפלגות, אך למעט מקרה אחד, פסיקותיו לא אושרו על ידי בית הדין האירופי לזכויות אדם (לסקירת פסיקת בית המשפט החוקתי ובית הדין האירופי, ראו, פטילת רשימות, עמ' 28-31). לבסוף, מעניין לציין שגם מרבית מדינות מזרח אירופה אימצו מודלים דומים לפסילת רשימות, מפלגות ותנועות פוליטיות שמאיימות על מרכיבי יסוד של המשטר המקובל (Intolerant Democracies, בעמ' 36-37; לסקירה אודות המצב החוקי המקובל ב-41 מדינות, כמו גם לשימוש שנעשה (או לא

נעשה) על ידי מדינות שונות בחוקים המגבילים פעילותן של מפלגות, ראו בנספח לדו"ח ועידת ונציה, עמ' 12-20).

11. פרשנות המאזנת בין הזכות לבחור ולהיבחר ובין הצורך, הלגיטימי כשלעצמו, של מדינות דמוקרטיות להגן על קיומן, התקבלה גם במשפט הבין-לאומי. בעוד האמנה הבין-לאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות והאמנה האירופית להגנת זכויות אדם וחירויות יסוד קובעות את זכות היסוד לבחור ולהיבחר ואת חופש ההתאגדות (סעיף 25 לאמנה הבין-לאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות וסעיף 11 לאמנה האירופית), שתיהן נכונות להגביל את הזכויות הללו בתנאים מסוימים. כך למשל, סעיף 5 לאמנה הבין-לאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות קובע כי מדינה, קבוצה או יחיד, לא יוכלו לפתוח בפעולה או לבצע מעשה אשר תכליתם צמצום או ביטול של הזכויות והחירויות שהוכרו באמנה, או הגבלתן במידה גדולה יותר מכפי שנקבע באמנה זו. כאמור, גישה דומה אומצה גם על ידי מועצת אירופה (European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) בדוח ועידת ונציה. שם נקבע כי לצד זכות ההתאגדות, ניתן להטיל הגבלות על מפלגות פוליטיות, אולם הגבלות כאמור תיחשבנה מוצדקות רק אם המפלגה מעודדת אלימות, עושה שימוש באמצעים אלימים כדי לפגוע בסדר הדמוקרטי ובזכויות ובחירויות החוקתיות או מעורבת בפעולות טרור. עצם העובדה שמפלגה קוראת לשינוי החוקה, נקבע במסמך, אינה מהווה הצדקה לפירוקה או להטלת מגבלות על פעילותה (שם, בעמ' 4, 9). עוד קובעת ועידת ונציה כי פסילת מפלגות או פירוקן היא אמצעי חריג, שיש לעשות בו שימוש זהיר ביותר ולאחר בדיקה מקיפה. כלשון המסמך (בעמ' 5):

"The prohibition or dissolution of political parties as a particularly far-reaching measure should be used with utmost restraint. Before asking the competent judicial body to prohibit or dissolve a party, governments or other state organs should assess, having regard to the situation of the country concerned, whether the party really represents a danger to the free and democratic political order or to the rights of individuals and whether other, less radical measures could prevent the said danger."

כמו כן, נקבע בדוח כי לשם שימוש בסמכות החריגה ויוצאת-הדופן של פסילה או פירוק של מפלגה, נדרשת ההחלטה להתבסס על ראיות מספקות לפיהן המפלגה, ולא

רק חברים במפלגה, משתמשים או מתכוונים להשתמש באמצעים לא חוקתיים לקדם את מטרותיה הפוליטיות (שס, שם).

המבחנים לפסילת רשימות או מועמדים בפטיקת בית המשפט העליון

12. פרשנות המבקשת לאזן בין השמירה על הערכים היסודיים של הדמוקרטיה מחד גיסא, וההגנה על עצם חיותה של המדינה ומשטרה הדמוקרטי מאידך גיסא, התקבלה במהלך השנים גם על ידי בית משפט זה. עוד בפרשת ידדור קבע בית המשפט כי "מטרה לא חוקית", המצדיקה פסילת רשימה, "אין פירושה – מטרה השואפת לשנות סדרי השלטון. סדרים אלה אינם קדושים, ושינוים אינו פשע שנענשים עליו. אלא 'מטרה לא חוקית' לעניננו היא מטרה השואפת לחסל את המדינה, להמיט שואה על רוב תושביה שלמענם הוקמה, ולהתחבר עם אויביה" (פרשת ידדור, בעמ' 389, השופט י' זוסמן). מן הטעם הזה, ובהיעדר הסדר חקיקתי, הוגבלה, כאמור, עילת הפסילה לפסילת רשימת מועמדים השוללת את עצם קיומה של המדינה. על הלכה זו חזר בית המשפט גם בפרשת ניימן הראשונה. בית המשפט קבע כי "הזכות ליטול חלק בבחירות ולהתמודד על קולו של הבוחר היא אחת מזכויות היסוד האזרחיות, מאחר שהיא אחד מניצניהם הן של שוויון האזרחים והן של חירות הביטוי". משכך, נקבע, "הוראת חוק או הוראת פסיקה, הבאות להגביל זכות, אין מפרשים אותן באופן מרחיב וסוחף, אלא נהפוך הוא, פרשנותן הראויה היא מצמצמת ודווקנית" (שס, בעמ' 245, הנשיא מ' שמגר).

13. הכלל העקרוני בפסיקה שלאחר חקיקת סעיף 7א נקבע בפרשת ניימן השנייה. בית המשפט קבע כי נוכח חשיבותן של הזכויות לבחור ולהיבחר, הפעלת הסמכות הקבועה בסעיף 7א תיעשה רק במקרים קיצוניים ביותר, ופרשנות עילות הפסילה תהיה דווקנית, צרה ומצמצמת (שס, בעמ' 187). בית המשפט, מפי הנשיא מ' שמגר, קבע כי סעיף 7א, המתייחס למטרות ולמעשים של רשימה, הפסולים לכאורה, מכוון לייעדים האידיאולוגיים שהרשימה שואפת באופן מוחשי להגשמתם "ואשר הם בכואה נאמנה לכיווני הפעולה המרכזיים שלה". משכך, נקבע, מדובר במטרות ובמעשים "המשקפים את מהותה של הרשימה ושהם תולדה טבעית של זהותה" (שס, בעמ' 187; ההדגשות במקור). עוד ציין בית המשפט כי אין הכוונה למעשים שוליים או לדברים שהשלכתם על המכלול הרעיוני איננה משמעותית ורצינית. הכוונה היא למאפיינים מרכזיים בפעילות הרשימה, "אשר למענם קיימת ופועלת הרשימה ואשר לשם קידומם היא מבקשת ליטול חלק בבחירות" (שס, שם). עוד נקבע כי על הראיות המצביעות על מרכזיותן של התופעות הללו בין יתר חלקי פעילותה של הרשימה להיות ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות (שס, בעמ' 188; כן, ראו, לסיכום העיקרים המנחים לצורך הפעלת סעיף 7א כפי שנקבעו בפרשת ניימן השנייה, שס, בעמ' 196).

14. פרשנות זו התקבלה גם בפסק הדין בפרשת טיבי, שהוא, כאמור, פסק הדין המרכזי שעסק בפרשנות סעיף 7א בנוסחו הנוכחי. הנשיא ברק אימץ שורה של אמות מידה פרשניות להפעלת סעיף 7א, אשר משקפות את המגמה המצמצמת את הפעלתו, ואשר מתחשבות בחשיבותה של הזכות לבחור ולהיבחר (פרשת טיבי, בעמ' 18). ראשית, מטרותיה של הרשימה אותה מבקשים לפסול כוללות אחת מעילות הפסלות המנויות בסעיף 7א, כאשר "הפנייה אל מטרותיה של רשימת מועמדים היא פנייה אל 'מאפיינים דומיננטיים, הניצבים כמרכזיים בין השאיפות או הפעילויות של הרשימה' (שם, שם; ההדגשות במקור). על המטרות הפסולות להוות יעד שליט של הרשימה ולא אך דברים שהם שוליים ואשר השלכתם על המכלול הרעיוני או הביצועי אינה משמעותית. שנית, מטרותיה המרכזיות של הרשימה, ובמקרה של מועמד – מעשיו של המועמד, נלמדים הן מהצהרות מפורשות שיש בהן היגד ישיר, הן ממסקנות מסתברות המשתמעות באופן חד משמעי. שלישית, לא די במטרות בעלות אופי תיאורטי, אלא יש להראות כי רשימת המועמדים פועלת למען מימוש המטרות והגשמתן. יש להצביע על "פעילות בשטח" אשר נועדה להוציא את מטרות הרשימה מהכוח אל הפועל. פעילות זו צריכה להיות חוזרת ונשנית. לא די בפעילות ספורדית. הפעילות צריכה לבוא לידי ביטוי חמור וקיצוני מבחינת עוצמתה" (שם, שם). רביעית, הראיות המבססות את המטרות והמעשים צריכות להיות משכנעות, ברורות וחד-משמעיות (שם, שם), ונדרשת "מסה קריטית" של ראיות שיצדיקו את שלילת האפשרות להתמודד בבחירות (שם, בעמ' 43). בפסק הדין נקבע עוד כי יש ליישם את אמות המידה הפרשניות בשים לב לעליונותה של הזכות לבחור ולהיבחר, ותוך אימוץ גישה המביאה בחשבון את המשקל המיוחס במשפטנו לחירויות היסוד (שם, בעמ' 17-18).

15. טרם ניישם את אמות המידה הללו על העניין שלפנינו, מן הראוי לעמוד על תפקידו הייחודי של בית המשפט בהליך אישור החלטת ועדת הבחירות לפסול מועמד מהשתתפות בבחירות. כאמור, סעיף 7א(ב) קובע כי החלטת ועדת הבחירות המרכזית כי מועמד מנוע מלהשתתף בבחירות טעונה אישור בית המשפט העליון. להשלמת הסעיף קובע חוק הבחירות (סעיף 63א(ב)), כי היה והחליטה ועדת הבחירות המרכזית לפסול השתתפותו של מועמד בבחירות, "תודיע על כך למועמד ותעביר מיד את החלטתה ונימוקה לאישור בית המשפט העליון". מכאן, החלטת ועדת הבחירות בדבר מניעת השתתפות של מועמד בבחירות אינה סופית ואינה משתכללת, אלא אם אושרה על ידי בית המשפט העליון. במילים אחרות, בית המשפט הוא שותף מלא להחלטה. כפי שצוין בפרשת טיבי, הליך האישור המתקיים בפני בית המשפט העליון אינו אך הליך של ביקורת, הנועד לפקח על חוקיות החלטת ועדת הבחירות, אלא הוא הליך

עצמאי במסגרתו לבית המשפט סמכות, שאינה תלויה בהחלטת ועדת הבחירות המרכזית, לבחון אם הוא עצמו נכון לאשר את ההחלטה אם לאו (ראו, פרשת טיבי, בעמ' 28-31). חשוב לציין כי תפקידו של בית המשפט באישור החלטת ועדת הבחירות שונה בתכלית מתפקידו הקלסי בהליכים של ביקורת שיפוטית על רשויות המינהל. כלל ידוע הוא כי בית המשפט אינו מחליף את שיקול דעתה של הרשות המינהלית, וביקורתו, הנעשית בדיעבד, היא מרוסנת. הסמכות שניתנה לבית המשפט בסעיף 7א(ב) מהווה חריג לכלל האמור, ומעניקה לבית המשפט תפקיד אינטגרלי בהליך קבלת ההחלטה על אישור או פסילת מועמד מהשתתפות בבחירות (השוו בעניין זה, ע"א 10547/05 רשם הקבלנים נ' ש.י.א. רפאל פרויקטים בע"מ, פסקה 30 לפסק הדין (9.9.2012)).

הפרשה שלפנינו

16. הבקשה לפסול את מועמדותה של חברת-הכנסת חנין זועבי הוגשה לוועדת הבחירות המרכזית לכנסת התשע-עשרה על ידי חבר-הכנסת אופיר אקוניס (להלן – הבקשה). בבקשה, עליה היו חתומים שלושה-עשר חברי-כנסת נוספים, נטען כי חברת-הכנסת זועבי מנועה מהשתתפות בבחירות בעילות המפורטות בסעיפים 7א(א)(1) ו-3), קרי, שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, ותמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל. בהתאם לקבוע בסעיף 7 לנוהל הדיון בוועדת הבחירות המרכזית בעניין סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת, ובהתאם לסעיפים 63 ו-63א לחוק הבחירות, הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו לוועדת הבחירות, וחברת-הכנסת זועבי הגישה אף היא את תשובתה לבקשה.

ביום 19.12.2012 דנה ועדת הבחירות בבקשת חבר-הכנסת אקוניס ובבקשות נוספות שהוגשו ביחס לפסילת רשימות, אשר נדחו כולן, ועניינן לא הובא בפנינו). במהלך הדיון שמעה הוועדה את עמדותיהם של המבקש ושל חברי כנסת נוספים, כמו גם את עמדתו של נציג היועץ המשפטי לממשלה. חברת-הכנסת זועבי לא השתתפה בישיבת הוועדה בעצמה, אך יוצגה על ידי בא-כוחה. בסיום הישיבה נערכה הצבעה. תשעה-עשר מחברי ועדת הבחירות תמכו בבקשה לפסול את מועמדותה של חברת-הכנסת זועבי, תשעה מחברי הוועדה התנגדו לבקשה ואחד נמנע מהצבעה. מספר ימים לאחר מכן, ביום 23.12.2012, העביר יושב-ראש ועדת הבחירות, השופט אליקים רובינשטיין, את החלטת ועדת הבחירות לאישור בית המשפט העליון. להחלטה צורף פרוטוקול הישיבה וכן עותק מן החומר העובדתי שעמד ביסודה.

עילת הפטילה הראשונה: שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית
 17. חבר-הכנסת אופיר אקוניס טען בבקשה שהוגשה לוועדת הבחירות כמו גם
 בתגובה שהוגשה במסגרת הליך האישור שלפנינו, כי מהצהרותיה ומעשייה של חברת-
 הכנסת זועבי עולה שאיפה ברורה לשלול את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית
 ודמוקרטית. בתמיכה לטענה זו צורפו לבקשה ארבעה נספחים המפנים לכתבות
 שפורסמו באתרי אינטרנט. המבקש הפנה במיוחד לקטעים אליהם נתייחס עתה.

בכתבה הראשונה, מאתר החדשות NRG, מובא הציטוט האמור מפיה של
 חברת-הכנסת זועבי:

”גם הוא [עזמי בשארה] וגם אני לא מאמינים בצדקת
 בית המשפט...כשזה מגיע לאישומי בגידה, השב"כ יכול
 לשכנע בקלי קלות שמדובר באדם מסוכן. אני לא
 מסוגלת להיכנס היום לבית משפט בביטחון שמדובר
 במוסד שפועל בלי שיקולים פוליטיים ובלי השפעה של
 השב"כ. כאשר יש כנסת כזו, לא יכול להיות שמערכת
 המשפט תהיה שפויה לגמרי. היא חייבת להיות נגועה
 באי שפיות ובגזענות.”

בהמשך הכתבה מובאים ציטוטים נוספים של חברת-הכנסת זועבי, לפיהם “ראיית
 העולם הישראלית מצדיקה פשעים כמו מלחמת לבנון, או רצח אזרחים בעזה”;
 ומדגישה כי “המצביעים שלי לא בחרו בי כדי לחזק את הציונות או את מדיניות
 הכיבוש, אלא כדי שאיבך לפי המצע שלי” (ראו, נספח 1 לבקשה לפי סעיף 7א לחוק
 יסוד: הכנסת וסעיפים 63 ו-63א לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ”ט –
 1969; להלן – הבקשה).

כתבה נוספת שצורפה לבקשה מסקרת דברים שנשאה חברת-הכנסת זועבי
 בפורום בין-לאומי בדרום אפריקה נגד האפליה בישראל. בכתבה נכתב כי זועבי העידה
 כי “ישראל הפקיעה את אדמתי והגדירה אותי כפולש, אלא לא מדובר בגניבת האדמה
 אלא בגניבת המולדת שלי ובשכתוב ההיסטוריה...אני חיה במדינה יהודית שהאזרחות
 שלי בה היא על תנאי וקשורה לנאמנות שלי לציונות... מלכתחילה לא הייתה הצדקה
 להקמת מדינה יהודית. עכשיו, כשיש דורות של יהודים שנולדו בה, אני רוצה להיות
 איתם אבל לא במדינה יהודית וגזענית” (שם, נספח 5). כתבה שלישית מתייחסת
 להקדמה שכתבה חברת-הכנסת זועבי לספר שכתב סופר בריטי, אשר נחשב, על פי
 הנטען בכתבה, לסופר אנטישמי. בציטוט קצר מתוך דברי המבוא שכתבה, נכתב
 בכתבה כי זועבי מגדירה את הסכסוך בין ישראל לפלסטינים כ”קונפליקט עם מפעל

ההתנחלויות הגזעני, שנוסד על פי התפיסה של טיהור אתני" וכי היא מגדירה את אזרחי ישראל כ"אלה שבאו לקחת לנו את האדמה... אחרי 50 שנה של ניסויים פוליטיים, הפלסטינים בישראל הבינו את הכוח הטמון במה שנתפס כ'דמוקרטיה'. עוד צוטטה זועבי כטוענת ש"הדרישות הללו מספיקות על מנת לחתור תחת הלגיטימציה הערכית והפוליטית של המפעל הציוני ולהוריד אותו למעמד של פרוייקט קולוניאליסטי וגזעני". בכתבה הרביעית מצוטטת חברת-הכנסת זועבי, בהתייחסה למשט לעזה, כטוענת שיש לה זכויות בתור חברת-כנסת "לעשות דברים שגם על פניו נראים שעוברים על החוק". בכל אלה, נטען, יש כדי ללמד על משנתה הפוליטית של חברת-הכנסת זועבי, ועל כוונתה לשלול את המרכיבים הבסיסיים של מדינת ישראל כמדינה יהודית.

18. בתשובתה של חברת-הכנסת זועבי נטען כי הבקשה אינה נשענת על ראיות העומדות במבחנים שנקבעו בהלכה הפסוקה, וכי היא נסמכת בעיקרה על ציטוטים בודדים מאתרי אינטרנט, שמרביתם אינם נכונים או אינם מדויקים ואף אינם נתמכים בתצהירים מאמתים. בתצהיר שצורף לכתב התשובה טענה חברת-הכנסת זועבי כי אל מול עשרות ומאות המאמרים שהיא פירסמה, הצעות החוק שיזמה, ההצעות לסדר היום ודיוני ועדות הכנסת בהן השתתפה, הבקשה מתמקדת בקטעים בודדים מאתרי אינטרנט שאף אם היו נכונים – דבר המוכחש על ידה – הרי שמשקלם אפסי ושולי ביחס ליתר דבריה הכתובים ופעילותה הפוליטית.

חברת-הכנסת זועבי הצהירה כי היא "מחויבת אישית" לכל האמור בתצהירו של יו"ר רשימת בל"ד ג'מאל זחאלקה, אשר הוגש לבג"ץ במסגרת ע"ב 561/09 בל"ד נ' ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-19 (7.3.2011); להלן – פרשת בל"ד), לרבות עמדתו בנושא "מדינת כל אזרחיה", סיום הכיבוש וחתימה לפתרון מדיני המבוסס על שתי מדינות. כמו כן סמכה חברת-הכנסת זועבי את תצהירה על עמדתו של חבר-הכנסת זחאלקה בכל הקשור להבחנה בין ההכרה בקיומה של המדינה לבין האידיאולוגיה הפוליטית הציונית. לתמיכה בטענותיה צרפה חברת-הכנסת זועבי ציטוטים מכתבות אחרות ומאמרים שהיא עצמה פרסמה, בהם היא מפרטת את עמדותיה, אשר אין בהן, לטענתה, שלילה של עצם קיומה של המדינה כמדינה יהודית ודמוקרטית.

19. היועץ המשפטי לממשלה הגיש לוועדת הבחירות ולבית המשפט עמדה בעניין פסילתה של חברת-הכנסת זועבי. בעמדתו טען היועץ המשפטי לממשלה כי בשים לב לאופן שבו פורש סעיף 7א על ידי בית המשפט העליון, אין חומר הראיות שהוצג במסגרת בקשת הפסילה מצדיק קבלת הבקשה ביחס לשתי עילות הפסילה, שכן לא

הצטברה "מסה קריטית" המתחייבת לשם פסילת מועמד. זאת, על אף שלדעת היועץ המשפטי לממשלה, מדובר "בהצטברות של ראיות משמעותיות ומטרידות במיוחד, המתקרבות לגבול האסור" (הודעה מטעם היועץ המשפטי לממשלה בא"ב 9255/12 מיום 26.12.2012, בעמ' 1).

בחינת החלטתה של ועדת הבחירות

20. בפסק הדין בפרשת טיבי עמד הנשיא ברק על המאפיינים ה"גרעיניים" המעצבים את הגדרת מדינת ישראל כמדינה יהודית, ואשר ייבחנו בהקשר של מניעת השתתפות בבחירות. מאפיינים אלה כוללים את זכותו של כל יהודי לעלות למדינת ישראל שבה יהיה רוב יהודי; עברית היא שפתה הרשמית המרכזית של המדינה; סמליה וחגיגה של המדינה משקפים בעיקרם את המסורת היהודית, ומורשת ישראל היא מרכיב מרכזי במורשת הדתית והתרבותית של המדינה (שם, בעמ' 22. ראו את עמדת השופט י' טירקל באותה פרשה, לפיה יש להותיר בצריך עיון את השאלה אם די במאפיינים אלה להגדרת המדינה היהודית: שם, בעמ' 101).

21. באותה פרשה נבחנה גם השאלה אם בכך שבין מטרותיהם המרכזיות של מועמד או רשימת מועמדים מצויה השאיפה לכונן בישראל "מדינת כל אזרחיה" יש כדי לשלול, מיניה וביה, את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. בית המשפט קבע כי ככל שהדיבור "מדינת כל אזרחיה" מכוון להשגת שוויון בין אזרחי ישראל, אין לראות במטרה זו שלילה של אופיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. אולם, אם המטרה בכינונה של "מדינת כל אזרחיה" היא לפגוע ברציונל המונח ביסוד הקמת המדינה, באופן המוביל לשלילת אופיה של המדינה כמדינתו של העם היהודי, אזי יש בה כדי לפגוע במאפיינים המינימליים של המדינה כמדינה יהודית (פרשת טיבי, בעמ' 22-23. בית המשפט הסתמך, בין היתר, על פסיקת בית משפט זה ברע"א 2316/96 איזקסון נ' רשם המפלגות, פ"ד נ(2) 529 (1996)).

בפרשת טיבי נבחן היישום של הדיבור "מדינת כל אזרחיה" ביחס למפלגת בל"ד וביחס להתבטאויותיו ולפועלו של מנהיגה אז, חבר-הכנסת עזמי בשארה. בית המשפט מצא, לאחר עיון בחומר רב – גלוי וחסוי, כי חבר-הכנסת בשארה אינו שולל במעשיו ובהתבטאויותיו את מרכיביה הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה יהודית, גם אם הוא עצמו אינו ציוני ואינו תומך במפעל הציוני (שם, בעמ' 40-43). אשר למפלגת בל"ד, קבע בית המשפט כי דינה כדינו של חבר הכנסת בשארה, וכי על אף שגישתו לעניין "מדינת כל אזרחיה", אשר מקרינה על המפלגה כולה, "מתקרבת באופן מסוכם

לאפשרות השוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית", אין ראיות משכנעות, ברורות וחד-משמעיות כי נחצה הגבול (שם, בעמ' 43-44).

22. השאלה אם מצעה ופועלה של מפלגת בל"ד מרמז על שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית נדונה גם בפרשת בל"ד. גם שם, כמו בפרשת טיבי, קבע בית המשפט כי בחינה של חומר הראיות שהוגש בעניינה של הרשימה אינה מצביעה באופן משכנע, חד-משמעי וברור כי מפלגת בל"ד מבקשת לשלול את המאפיינים הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה יהודית. בית המשפט קבע עוד כי מכלול חומר הראיות שהוצג בפרשה זו היה פחות מן המכלול שהוצג בפרשת טיבי, כך שמדרך קל וחומר לא נתקיימה עילת הפסילה (שם, פסקה 19 לפסק הדין).

23. לקביעות בפרשת טיבי ובפרשת בל"ד השלכה ישירה על הפרשה שלפנינו, הואיל ועניינה של רשימת בל"ד אינו מנותק מעניינה של חברת-הכנסת זועבי, ולא נטען בבקשת הפסילה כי התבטאויותיה או מעשיה חורגים ושונים מאלה של הרשימה כולה. בחנו בעיון את הכתבות שצורפו לבקשה, ולא שוכנענו כי יש בהן כדי להוות את אותה "מסה קריטית" של ראיות המוכיחות באופן ברור, חד-משמעי ומשכנע כי בהתבטאויותיה של חברת-הכנסת זועבי יש כדי לשלול את מרכיביה הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. הכתבות הקצרות מציגות אמירות בודדות שאין בהן כדי להעיד, בהכרח, על משנה סדורה לה נלווית פעולה משמעותית לשם מימושה. חלק מהציטוטים הללו אף הוכחו באופן מפורש על ידי חברת-הכנסת זועבי בתצהירה לוועדת הבחירות. חברת-הכנסת זועבי ציינה כי "רוב הציטוטים הללו אינם מדויקים ולא נכונים ועל כן אינם מייצגים את עמדותיי לאשורן ואף הוצאו מהקשרן" (תצהירה של חברת-הכנסת זועבי לוועדת הבחירות, עמ' 7). חברת-הכנסת זועבי ציינה בתצהירה כך:

"אכן, הנרטיב שלי אינו נרטיב ציוני אלא נרטיב פלסטיני ואני אכן דורשת להכיר בעוולות ההיסטוריות שנגרמו לנו. אך אין בין ההכרה בנרטיב ההיסטורי ולבין ההכרה במדינה או ההכרה שלי בחיים משותפים על בסיס שוויון בין שני העמים במדינה ולא כלום" (שם, בעמ' 8).

בתמיכה לטענותיה צרפה חברת-הכנסת זועבי גם ציטוטים מבלוג, מאמר ותמליל של תוכנית טלוויזיה בה השתתפה, בהם היא מפרטת את תפיסתה באשר לרעיון "מדינת כל אזרחיה". כך למשל, בראיון אומרת זועבי:

“אני יש לי חזון פוליטי מוגדר היטב קוראים לו מדינת כל אזרחיה, השיח הזה והפרוגרמה הזאת היא צריכה שניים, צריכה גם את האזרחים היהודים וגם את האזרחים הערבים... יש לי חזון של חיים משותפים, יש לי חזון של שוויון... החזון שלי הוא של מדינה חילונית, החזון שלי הוא מדינה המבוססת על ערכים של צדק, חירות שוויון, אני רוצה מדינה חילונית, אני אישה חילונית. אני אישה ליברלית, אני לא מסכימה עם מדינה דתית, אני לא מסכימה עם מדינה גזענית ואני לא מסכימה עם בדלנות. אולי אני קרובה מבחינה פוליטית וחברתית להרבה אזרחים יהודים מאשר לאזרחים פלסטינים. והמושג צדק, אני לא גדלתי על ערך של לאומיות, אני גדלתי על ערכים של שוויון, גאווה עצמית ומשמה אני חונכתי להשליך את הדבר הזה” (תצהירה של חברת-הכנסת זועבי לוועדת הבחירות, עמ' 9).

בדומה, בבלוג שפרסמה חברת-הכנסת זועבי טרם יציאתה למשט ה"מאווי מרמרה", היא כתבה:

“יש בעולם הערבי קושי רב להסביר שהרעיון הדמוקרטי שלנו הוא רעיון של דו-קיום ושוויון. אנחנו תומכים בחיים משותפים עם היהודים. רבים מהמשתתפים פה מאמינים שהיהודים צריכים להמשיך לחיות תחת מדינה פלסטינית. אני לא מאמינה במדינה פלסטינית אחת מהים עד הנהר. אני בעד מדינה דמוקרטית עם שותפות פוליטית דמוקרטית בני לבין היהודים. העולם הערבי מתקשה מאוד להבין זאת. הרעיון של מדינת כל אזרחיה היא [כך במקור] אתגר לא פשוט לעולם הערבי, לפעמים אפילו לפחות כמו האתגר הקרוי – 'ישראל'” (כתב תשובה של חברת-הכנסת זועבי לבקשת הפסילה שהוגשה לוועדת הבחירות, נספח 6/ת).

24. בכתבות שהובאו בתמיכה בבקשת הפסילה לא מצאנו כי יש יסודות חדשים או שונים במהותם או בהיקפם מאלה שהוצגו לבית המשפט בפרשת טיבי ולאחריה בפרשת בל"ט. היקף החומר הראייתי שהוצג בפרשות אלה היה גדול באופן משמעותי מהיקף החומר הראייתי שהוצג במקרה שלפנינו (אשר הורכב, כאמור, מארבע כתבות אינטרנט), ולא מצאנו שיש בו שינוי איכותי – ובוודאי לא כמותי – המצדיק סטייה מן העקרונות הברורים שנקבעו בפרשות אלה (ראו עוד, על משקלן של כתבות אינטרנט אל מול תצהירים של המועמדים, פרשת בל"ט, פסקה 19 לפסק הדין). אכן, משבאים לבקש שלילה של אחת הזכויות הבסיסיות והיסודיות ביותר בדמוקרטיה אין מקום להסתפק בארבע כתבות אינטרנט שמספקות, לכל היותר, הצצה למשנתו של אדם.

במיוחד כך מקום שבו חבר-הכנסת המיועד מפרסם בעצמו שורה ארוכה של מאמרים, מהם ניתן היה לארוג ולחבר תצרף משמעותי ומקיף המעיד על פועלו ומטרותיו של אדם.

עילת הפסילה השנייה: תמיכה במאבק מזוין

25. הראש השני של בקשת הפסילה, המסתמך על העילה של תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור נגד מדינת ישראל, מבוסס בעיקרו על השתתפות של חברת-הכנסת זועבי במשט ה"מאווי מרמרה". מטרתו של המשט, כנטען, הייתה לפרוץ את הסגר הימי שהטילה ישראל על רצועת עזה. לבקשה צורפו חלקים מדוח הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31.5.2010 (להלן – דוח ועדת טירקל), אשר בחנה את השתלטות כוחות צה"ל על המשט. בבקשה נטען כי מפרסומים בנושא, כמו גם מדוח ועדת טירקל, עולה כי בינואר 2009 הטילה ממשלת ישראל סגר ימי על רצועת עזה, אשר נועד למנוע חדירת נשק, תחמושת, ציוד מלחמתי, פעילי טרור וכסף אל הרצועה, על מנת לצמצם את המשאבים שבהם משתמש ארגון החמאס, השולט ברצועת עזה. עוד נטען בבקשה, בהסתמך על האמור בדוח ועדת טירקל, כי המשט אורגן על ידי מספר ארגונים, המרכזי בהם ה-IHH, שלצד פעילותו ההומניטרית מסייע לארגוני טרור איסלמיים קיצוניים, בהם החמאס, וכי בשנת 2008 הוכרז ה-IHH על ידי שר הביטחון כעל "התאחדות בלתי מותרת".

26. לפי הטענה, שנטענה גם במסגרת ההודעה שהוגשה לנו מטעם חבר-הכנסת אופיר אקוניס והליכוד תנועה לאומית ליברלית, המקרה של חברת-הכנסת זועבי הוא מקרה קיצוני וחריג, העומד בתנאים המחמירים שנקבעו בפסיקה באשר להגבלת הזכות להיבחר לכנסת. ההשתתפות במשט, נטען, היא השתתפות הלכה למעשה במאבק המזוין של החמאס נגד ישראל, הואיל וחברת הכנסת זועבי ידעה שהמשט מהווה הפרה של הסגר הימי על עזה אשר הוטל על ידי מדינת ישראל, וידעה עוד כי צה"ל לא יאפשר למשט להגיע לחופי עזה. למרות זאת, היא בחרה להשתתף במשט ואף הצטלמה עם חברי ה-IHH על גבי סיפון האונייה. בהודעה נטען כי את המשקל הראייתי שיש לייחס להשתתפותה של חברת-הכנסת במשט יש לגבש על רקע האידיאולוגיה של בל"ד, לפיה יש להפוך את מדינת ישראל ל"מדינת כל אזרחיה". כמו כן נטען כי אין לייחס משמעות ראייתית לעובדה שהיועץ המשפטי לממשלה החליט לסגור את תיק החקירה נגד האזרחים הישראליים שהשתתפו במשט, ולא להגיש נגדם כתב אישום, שכן עניינה של הוראת סעיף 7א הוא בתחום המשפט החוקתי, והפעלתו אינה מותנית בכך שהמועמד עבר עבירה פלילית.

פרט לקטעים מדוח ועדת טירקל ולמסמך שצורף אודות ה-IHH, צורפו לבקשה גם מספר כתבות מאתרי אינטרנט שונים מהן נלמד, לפי הטענה, כי חברת-הכנסת זועבי סברה כי שבירת הסגר על עזה היא יעד רצוי; כי היא העריכה מראש שצה"ל יעצור את המשט ולא יאפשר לו להגיע לחופי עזה; כי היא הייתה שותפה למאבק אלים ולוחמני של ארגון ה-IHH בצה"ל בניסיון לפרוץ את הסגר הימי; וכי לא הביעה חרטה על השתתפותה במשט. בבקשה נטען עוד כי מכתבה שפורסמה באתר אינטרנט עולה כי לידי לוחמי צה"ל הגיעה תמונה של חברת-הכנסת זועבי בחברת פעילים בכירים בארגון החמאס, וכי חברת-הכנסת זועבי הדגישה בראיונות לתקשורת כי היא תומכת בפרוץ אינתיפאדה חדשה נגד ישראל. עוד נטען, כי בסרטון וידאו שנחשף לאחר המשט נראתה חברת-הכנסת זועבי לצד פעילי ה-IHH, כשהם חמושים באלות ובמוטות, ואף נשמעה משוחחת עם אחד מקציני צה"ל, בניסיון למנוע פינוי פצוע לבית החולים. יצוין כי סרטון כאמור לא צורף לבקשה.

27. בתשובתה לוועדת הבחירות ובתגובתה לבית המשפט הכחישה חברת-הכנסת זועבי את הטענות שהועלו נגדה במסגרת בקשת הפסילה. לטענתה, הבקשה מתבססת, לכאורה, על דוח ועדת טירקל, אולם, היא "מעלימה מעיני ועדת הבחירות המרכזית את העובדה שדו"ח זה לא מצא דבר וחצי דבר מהדברים שח"כ אקוניס מייחס לח"כ זועבי", ואף נקבעו בו מסקנות הפוכות ביחס לקבוצה אליה השתייכה חברת-הכנסת זועבי (כתב תשובה לוועדת הבחירות מטעם חברת-הכנסת זועבי, עמ' 4). עוד נטען כי הבקשה מתעלמת מקביעתה של ועדת האתיקה בכנסת מיום 2.8.2011, לפיה אין ראיות כלשהן המצביעות על מעורבותה של חברת-הכנסת זועבי במעשים לא חוקיים במשט; כמו גם מקביעתו של היועץ המשפטי לממשלה, לפיה אין מקום להגשת כתב אישום נגד חברת-הכנסת זועבי בכל הקשור להשתתפותה במשט.

28. בתצהירה טענה חברת-הכנסת זועבי כי אין בבקשה ולו ראייה אחת שבכוחה לייחס לה תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור. חברת-הכנסת זועבי טענה כי יש מקום להבחין בין הקבוצות השונות שנטלו חלק במשט. לפי הטענה, הנתמכת בדוח ועדת טירקל, מפליגי המרמרה נחלקו לשתי קבוצות: קבוצה גדולה של פעילי שלום, שחבריה עלו לסיפון האוניה בנמל אנטליה לאחר שעברו בידוק ביטחוני; וקבוצה קטנה יותר של פעילי IHH, שעלו לסיפון האוניה בנמל איסטנבול ללא בידוק ביטחוני. מרבית משתתפי המשט, טענה חברת-הכנסת זועבי, לא פעלו בשירות ארגון ה-IHH, אלא ביקשו להעלות למודעות את נושא הסגר הימי על עזה. בתמיכה לטענות אלה הצביעה חברת-הכנסת זועבי על ממצאי דוח ועדת טירקל, המאששים את ההבחנה בין הקבוצות

– הן באשר למטרותיהן, הן באשר לשלב העלייה לסיפון, והן בהקשר להתנהלותן ברגע שכוחות חיל הים החלו את ההשתלטות על האוניה.

לגישת חברת-הכנסת זועבי, המבחנים שנקבעו בפסיקה באשר לטיב הראיות ועוצמת הראיות הנדרשת לשם פסילת מועמד או רשימה מהשתתפות בבחירות הם מחמירים, וכי גם בהתקיימותן של ראיות ברורות, משכנעות וחד משמעיות, חייבת להיות "מסה קריטית" של ראיות כדי להצדיק פסילה. לטענתה, בנספחים שליוו את בקשת הפסילה אין כדי להוות מסה קריטית כאמור.

בחינת החלטתה של ועדת הבחירות

29. מן הדיון שהתקיים בוועדת הבחירות ומן הדיון שהתקיים בפנינו עולה כי העילה של תמיכה במאבק מזוין היא העילה המרכזית עליה הסתמכה הבקשה. במרכז הראיות בעילה זו עומדת, כאמור, השתתפותה של חברת הכנסת זועבי במשט. יתר הראיות שהוצגו בבקשה נועדו לתמוך בראיה מרכזית זו.

עילת הפסילה של תמיכה במאבק מזוין מבוססת על ההצדקה הרעיונית המרכזית לפסילת מפלגות ורשימות, והיא התגוננות כנגד מי שמבקש לשלול את עצם קיומה של המדינה או את אופיה הדמוקרטי בדרך של מאבק מזוין. "תמיכה" בארגון טרור או מדינת אויב יכולה להיות ישירה או עקיפה. תמיכה היא ישירה אם המועמד או רשימת המועמדים נוטלים בעצמם חלק פעיל במאבק המזוין של ארגון טרור או מדינת אויב. תמיכה היא עקיפה אם אין הם נוטלים חלק ישיר במאבק, אך מעודדים אותו בדרכים חומריות או פוליטיות (ראו, פרשת טיבי, בעמ' 26-27). במקרה של חברת-הכנסת זועבי, הטענה היא שבעצם ההשתתפות במשט הביעה חברת הכנסת את תמיכתה בארגון הטרור ה-IHH, ובכך ששאפה לפרוץ את הסגר הימי על רצועת עזה, הביעה את תמיכתה אף בארגון החמאס.

30. בחנו היטב את חומר הראיות שהוצג בעניינה של חברת-הכנסת זועבי. הגענו למסקנה שגם ביחס לעילה זו לא הצטברה מסה קריטית של ראיות המצדיקות את שלילת השתתפותה של חברת-הכנסת זועבי בבחירות. נודה, עם זאת, כי לא קיבלנו החלטה זו על נקלה. הטרידונו לא מעט מעשיה והתבטאויותיה של חברת-הכנסת זועבי בהקשר של המשט לעזה, ובעיקרם, העובדה שבמקרה הנוכחי מדובר בפעולה להבדיל מדיבור גרידא. הפרשה שלפנינו אינה מתמצית בהתבטאויות, נאומים או כתיבה אקדמית ופובליציסטית, אלא בפעולה פיסית של ממש ליישום רעיון תיאורטי הלכה למעשה. אם בכל זאת החלטנו להתיר את השתתפותה של חברת-הכנסת זועבי בבחירות

ולא לאשר את החלטת ועדת הבחירות המרכזית, הרי זה מפאת חשיבותן של הזכויות לבחור ולהיבחר, ומשום ששוכנענו שחברת הכנסת זועבי לא חברה לארגון ה-IHH במסגרת המשט.

31. מטרת המשט הייתה לפרוץ את הסגר הימי על רצועת עזה ולהעלות את הנושא לסדר היום הציבורי. התבטאויות ברוח זו נאמרו גם על ידי חברת-הכנסת זועבי בראיונות לעיתונות (ראו, נספח 1 לבקשה שהוגשה לוועדת הבחירות). מן החומר העובדתי שצורף לבקשה ולתשובתה של חברת-הכנסת זועבי, עולה כי לצד פעילי ה-IHH, שהובילו את המאבק האלים נגד חיילי צה"ל, מרבית המשתתפים לא היו חלק מהארגון, לא נטלו חלק בהתארגנות על האוניה טרם השתלטות חיילי צה"ל עליה, ולא השתתפו במאבק נגד חיילי צה"ל. ממצאי דוח ועדת טירקל העלו כי מרבית המשתתפים במשט היו פעילים ממדינות שונות, "שנראה כי מטרתם העיקרית הייתה להביא לפרסום המצב ההומניטארי ברצועת עזה באמצעות פריצת הסגר הימי שהטילה ישראל", ומרביתם "לא פעלו בשירותו של ארגון ה-IHH" (דוח ועדת טירקל, עמ' 192). חברת-הכנסת זועבי טענה בתצהירה כי לא היה לה קשר כלשהו עם פעילי ה-IHH, כי לא הכירה ואיננה מכירה אף אחד מהם (עמ' 11 לתצהיר). לדבריה, היא השתייכה לקבוצה שעלתה לסיפון האוניה בנמל אנטליה לאחר בידוק ביטחוני. זאת, בניגוד לאנשי ה-IHH שעלו לסיפון בנמל איסטנבול מבלי שעברו כל בידוק ביטחוני. חברת-הכנסת זועבי הוסיפה בתצהירה כי הייתה זו ועדת המעקב העליונה לענייני ערבים שקיבלה הצעה מטעם מארגנים אירופיים להשתתף במשט, ומפלגת בל"ד בחרה בה כמשתתפת. יש בכל אלה כדי לחזק את טענתה של חברת-הכנסת זועבי לפיה לא היה קשר בינה ובין פעילי ה-IHH קודם למשט.

32. ראינו לנכון לייחס משמעות גם להחלטת היועץ המשפטי לממשלה לסגור את תיק החקירה שנפתח בעניין חשד לביצוע עבירות על ידי אזרחים ישראלים שהשתתפו במשט, ובהם חברת-הכנסת זועבי. זאת, למרות שחשוב להבהיר כי קיומו של הליך פלילי אינו תנאי להפעלת העילות המנויות בסעיף 7א. יחד עם זאת, החלטת היועץ המשפטי לממשלה מאששת את טענתה של חברת-הכנסת זועבי לפיה איש מאזרחי ישראל המעורבים במשט לא נחשד בתקיפת חיילי צה"ל לצד אנשי ארגון ה-IHH. בנוסף, החלטת היועץ המשפטי לממשלה מהווה אינדיקציה לכך שקיים ספק אם בוצעה עבירה של ניסיון לכניסה לשטח עזה שלא כדין. החלטת היועץ מבוססת על שורה של "קשיים ראייתיים ומשפטיים משמעותיים" (הודעה לעיתונות מטעם דובר משרד המשפטים מיום 22.12.2011 צורפה לתשובת חברת-הכנסת זועבי וסומנה ת/7), שיש בהם כדי להעיד על כך שיתכן כי הכוונה – ולו של חברת-הכנסת זועבי – הייתה

העלאת המודעות לסגר על עזה יותר מאשר פריצתו. יצוין, במאמר מוסגר, כי על החלטת היועץ המשפטי לממשלה לסגור את תיק החקירה הוגשה עתירה לבג"ץ (בג"ץ 9733/11), והיא עודנה תלויה ועומדת. עוד יצוין, כי במסגרת ההליך שלפנינו הוגשה בקשת הצטרפות של רשימת "עוצמה לישראל" וראשיה, חברי הכנסת אריה אלדד ומיכאל בן ארי. בבקשה התבקש בית המשפט להורות ליועץ המשפטי לממשלה לחשוף את החומר הסודי שעמד ביסוד ההחלטה לסגור את תיק החקירה. עמדת בא-כוח הרשימה, עו"ד איתמר בן גביר, נשמעה במהלך הדיון שקיימנו, אך לא מצאנו לנכון להיעתר לבקשת ההצטרפות לגופה.

33. הנה כי כן, מהכתבות שצורפו לבקשה ומכתב התשובה של חברת-הכנסת זועבי עולה תמונה מורכבת באשר לטענה לפיה חברת-הכנסת זועבי תומכת במאבק מזוין של ארגון החמאס. כך למשל, בכתבה שצורפה כנספח 1 לבקשה, לצד האמירות שהמבקשים הבליטו, ובהן העובדה שראש ממשלת החמאס התקשר לברך את חברת-הכנסת זועבי ואמר לה "להיות חזקה", שזורות גם אמירות המחלישות את הקשר הנטען בינה ובין תנועת החמאס. כך, בכתבה נכתב כי "העובדה שהמשט ותוצאותיו שיחקו לידי החמאס לא מעניין [כך במקור] את זועבי", ואז היא מצוטטת כמי שאומרת: "אני התעניינתי בעם הפלסטיני בעזה ובסבל שלו". עוד נטען שם כי "זועבי טוענת כי היא לא רואה בחמאס ארגון טרור, אך גם לא ממשל דמוקרטי נאור"; ובהמשך היא מצוטטת כך: "לא בחרתי בחמאס ולא הייתי בוחרת בו לעולם... אבל יש עם שבחר בו, ואני נלחמת על הזכות של העם הזה לבחור. זה בכלל לא משנה אם אני מסכימה או מתנגדת לארגון הזה מבחינה פוליטית וחברתית. רק ישראל יוצרת קשר בין ההסכמה שלה עם דעות אחרות ובין מידת הלגיטימציה שלהם". חברת-הכנסת זועבי ציינה במפורש בתצהירה כי קטעי העיתונות שצורפו לבקשה אינם מדויקים, ואין היא תומכת במאבק מזוין נגד ישראל או בקריאה לאינתיפאדה. לדבריה, היא מצדדת, אם בכלל, במאבק עממי בלתי אליים בדמות המודל של כיכר אל-תחריר (עמ' 12 לתצהיר).

34. מכל האמור עולה כי קשה לקבוע, ברמת ההוכחה הנדרשת לשם שלילת ההשתתפות בבחירות לכנסת, כי הוכחה עילת התמיכה במאבק מזוין. אין ספק כי חברת-הכנסת זועבי – כמו מפלגת בל"ד בכללותה – רואה עצמה חלק מהעם הפלסטיני. חברת-הכנסת זועבי לא חלקה על כך שפעילותה מכוונת, בין היתר, לשינוי מצבו של העם הפלסטיני בעזה ובכלל. יחד עם זאת, נותר ספק האם פעילות זו כוללת גם תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור, במקרה זה החמאס. פעילותה של חברת-הכנסת זועבי, ובמיוחד השתתפותה במשט, אכן מתקרבת עד למאוד לתחום האסור מפניו מתריע, ואותו נועד למנוע, סעיף 7א. היקפן של הראיות בהתייחס לעילת פסילה זו לא

היה רב, אך איכותן משמעותי ובהחלט מתקרב לאותה "מסה קריטית" של ראיות המצדיקות פסילה. הגם שכאמור אין להקל ראש בעצם ההשתתפות במשט לעזה, אין די בהשתתפות זו כדי להוביל למסקנה כי נחצה הגבול המצדיק פסילה מהשתתפות בבחירות. יוער בהקשר זה, כי בפסיקה קודמת של בית המשפט בעניין שלילת ההשתתפות בבחירות של מפלגה או מועמד התעוררה שאלת הצורך באימוצו של מבחן הסתברותי. שאלה זו הושארה בעבר בצריך עיון, והחלטנו גם אנו להותירה בשלב זה בצריך עיון.

סוף דבר

35. מניעת השתתפותו של מועמד בבחירות לכנסת או מניעת השתתפותה של רשימת מועמדים בבחירות, נוסף ונזכיר, הם צעדים קיצוניים. על כן, התקבלה במשפטנו התפיסה לפיה ראוי שפרשנות העילות המנויות בסעיף 7א תהא צרה ומצומצמת, תוך דרישה ראייתית מחמירה, ותייחד למקרים חריגים ביותר בהם לא ניתן להתמודד בכלים הדמוקרטיים הרגילים. אכן, "מניעת השתתפותה של מפלגה בבחירות היא צעד קיצוני ביותר. הזכות לבחור ולהיבחר היא זכות חוקתית מהמדרגה העליונה ביותר... כמובן, אין זו זכות מוחלטת, וככל זכות אחרת היא ניתנת להגבלה. עם זאת, ההגבלות המוטלות על זכות זו צריכות להיות מינימאליות, ועליהן להגן על אינטרסים חיוניים ביותר" (בג"ץ 5364/94 ולנד נ' יושב-ראש מפלגת העבודה הישראלית, פ"ד מט(1) 758, 800-801 (1995)). כפי שעמדנו בהרחבה לעיל, פרשנות מצמצמת זו עוברת כחוט השני בפסיקתו של בית המשפט העליון זה עשרות שנים, ויש לשמרה ביתר שאת שעה שעילות הפסילה עוגנו בחקיקה והותוו המבחנים ליישום סעיף 7א. פרשנות זו היא גם נגזרת של הכלים הנוספים המאפשרים לדמוקרטיה להתמודד עם כוחות המבקשים לפגוע בה מבפנים. עצם העובדה שמועמד רשאי להתמודד בבחירות לכנסת אין משמעה כי משעה שנבחר רשאי הוא לעשות ככל העולה על רוחו. עדיין עומדת האפשרות לשלול חסינותו של חבר כנסת במקרים מסוימים, להעמידו לדין אם נמצא כי עבר עבירה פלילית, ולשלול את המשך כהונתו בכנסת אם הורשע בדין בעבירה שיש עימה קלון. אכן, האיזון בין ההגנה על הדמוקרטיה וההגנה על יסודותיה אינו פשוט. אך בעוד שעומדת לדמוקרטיה זכותה להגן על חיותה, עומדת לה גם החובה להגן על עקרונותיה היסודיים ביותר, ועל הזכות להיבחר, שהיא אחת הזכויות הבסיסיות המכוננות את המשטר הדמוקרטי עצמו.

36. מכל הטעמים הללו החלטנו ביום 30.12.2012 שלא לאשר את החלטת ועדת הבחירות המרכזית מיום 19.12.2012 למנוע את השתתפותה של חברת-הכנסת חנין זועבי בבחירות לכנסת התשע-עשרה מטעם רשימת בל"ד.

ה נ ש י א

השופט ע' פוגלמן:

אני מצטרף למסקנת חברי, הנשיא א' גרוניס, כי אין לאשר את החלטת ועדת הבחירות המרכזית בדבר מניעת השתתפותה של חברת הכנסת חנין זועבי בבחירות לכנסת ה-19 מטעם רשימת בל"ד. כפי שהדגיש חברי, את סמכות ועדת הבחירות המרכזית למנוע ממועמד להשתתף בבחירות לפי סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת, יש לפרש בצמצום רב. פסילת מועמד או רשימת מועמדים מהתמודדות בבחירות דמוקרטיות היא אמצעי דרסטי, וסמכות זו צריכה להישמר למקרים חריגים שבחריגים. על רקע ההלכה הפסוקה שעליה עמד חברי הנשיא ובחינת הראיות שעל בסיסן נתקבלה החלטת ועדת הבחירות המרכזית, אינני סבור כי עניינה של חברת הכנסת חנין זועבי נמנה עם מקרים אלו.

ש ו פ ט

השופט ס' ג'וברא:

1. כאמור בפסק דיננו מיום 30.12.2012, גם לגישתי אין לאשר את החלטת ועדת הבחירות למנוע את התמודדותה של חברת-הכנסת חנין זועבי בבחירות לכנסת התשע-עשרה מטעם רשימת בל"ד, ומסכים אני עם נימוקיו של חברי הנשיא א' גרוניס.
2. בחוות דעתו המקיפה, פרש חברי הנשיא בהרחבה את התכלית הנורמטיבית העומדת בבסיסו של סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת. זאת, על רקע שני הסעיפים מכוחם החליטה ועדת הבחירות למנוע את השתתפותה של חברת-הכנסת זועבי – שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית (סעיף 7א(א)(1) לחוק יסוד: הכנסת), ותמיכה במאבק מזוין (סעיף 7א(א)(2) לחוק יסוד: הכנסת).

3. באשר לעילה הראשונה – השאלה העומדת במוקד הדיון היא האם פרשנותה של חברת-הכנסת זועבי למונח "מדינת כל אזרחיה" היא פרשנות השוללת את המאפיינים הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. במסגרת זאת, לגישתי, אין לאמץ מבחן נקודתי, המכריע בשאלת ההכרה במדינת ישראל על סמך רכיב זה או אחר במדיניות המועמד, אלא ראוי לאמץ מבחן מהותי כללי – האם התפישה המדינית המוצעת על ידי המועמד מכירה בזכות הקבוצתית של העם היהודי לבטא את זהותו הלאומית והתרבותית במדינת ישראל.

4. לא ניתן למצוא בחזון הפוליטי של חברת-הכנסת זועבי משום שלילה של זכותו הקבוצתית של העם היהודי לבטא את זהותו הלאומית. לא מצאתי בחומר הראיות שהוגש אף לא ראשית ראייה המייחסת לה אי הכרה בכוח או בפועל בזהות התרבותית והקבוצתית של הציבור היהודי במדינת ישראל. וודאי שאין בראיות שהוצגו כדי להצטבר לכדי "מסה קריטית", המוכיחה אי הכרה במדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, אשר מצדיקה את הפגיעה החמורה בזכות החוקתית לבחור ולהיבחר.

5. אף בנוגע לעילה השנייה למניעת השתתפותה של חברת-הכנסת זועבי בבחירות, מסכים אני כי לא הוכח במידה הנדרשת לצורך מניעת ההשתתפות בבחירות שחברת-הכנסת זועבי תמכה במאבק מזוין. בהקשר זה, אין מחלוקת כי חברת-הכנסת זועבי לא חברה לארגון ה-IHH במסגרת המשט לעזה. משכך, עיקר השאלה היא האם בעצם השתתפותה של חברת-הכנסת במשט לעזה יש משום תמיכה במאבק מזוין. השאלה השנייה המתעוררת בהקשר זה, והיא אינה קשורה במישרין לשאלה הראשונה, היא האם יש בקשריה של חברת-הכנסת עם גורמים מארגון חמאס משום תמיכה במאבק מזוין.

6. אכן, השתתפות במשט בו נטלו חלק פעילי טרור שביקשו באופן אלים לפגוע בחיילי מדינת ישראל היא פעולה אומללה. יחד עם זאת, כאמור, אין מחלוקת שחברת-הכנסת זועבי לא הייתה מודעת לכך שפעילי ה-IHH ינטלו חלק במשט וינקטו במסגרתו פעולות אלימות. השאלה האם ראוי היה שחברת-הכנסת זועבי תבדוק בצורה טובה יותר מי נוטל חלק בפעילות בה היא משתתפת שאלה חשובה היא, אך היא בעיקרה שאלה ציבורית. כמדומני שאף אם היינו מאמצים מבחן הסתברותי, קשה היה לראות בכך שחברת-הכנסת זועבי לא פעלה לבירור אודות זהותם של שותפיה למשט כפעולה

בעלת הסתברות גבוהה לתמיכה בארגון טרור ובמאבק מזוין (ויוזכר כי משטים רבים אחרים שיצאו לכיוון עזה עוכבו על ידי צה"ל ללא כל התנגדות).

7. בהמשך לאמור, עצם ההשתתפות במשט עצמו אינו יכול לעלות כדי הבעת תמיכה במאבק מזוין. ההתנגדות למדיניות ישראל כלפי רצועת עזה, באותה העת, הייתה נחלתם של רבים, בישראל ומחוצה לה, יהודים וערבים. אין בעצם ההתנגדות למדיניות מדינת ישראל וברצון לשפר את מצבם של הפלסטינים משום תמיכה במאבק מזוין. זאת, אף אם לגישתם של מקבלי ההחלטות ברשות המבצעת, המדיניות הביטחונית האמורה נדרשת לשם שמירה על ביטחון הציבור (ויובהר, לא היה בהתנגדות האמורה כדי לסכן את עצם יכולתה של ישראל לממש את מדיניותה הביטחונית ביעילות). בהקשר זה יוזכר כי חלק מחסינותם המהותית של חברי-הכנסת נוגע בדיוק לפעולות מסוג זה, פעולות המאתגרות את השיח הפוליטי והביטחוני הנוכחי. יכולתם של חברי וחברות הכנסת לפעול לשינוי סדר היום הציבורי והפוליטי מצויה בליבה של תפקידם. נדמה בעיני שפעולתה של חברת-הכנסת זועבי בהשתתפותה במשט לרצועת עזה, אף אם היא שנויה במחלוקת ציבורית ופוליטית, אינה בגדר תמיכה במאבק מזוין (ויוזכר כי חברת-הכנסת זועבי לא השתתפה בשום שלב באלימות שהתרחשה במהלך ההשתלטות על המשט).

8. כך הם הדברים בכל הנוגע ליחסיה של חברת-הכנסת זועבי עם גורמים בתנועת החמאס. כידוע, לא פעם דווקא יכולתם של חברי-כנסת ליצור קשר עם אויביה של מדינת ישראל היום, הוא שמאפשר את הפיכתם במרוצת השנים לבני שיח ויכול להוביל לסיום הסכסוך. השאלה שצריכה להישאל היא מה טיב הקשר והזיקה בין מועמד בבחירות לבין הארגון. במקרה הנוכחי, לא הוכח שהקשר חרג מקשר פוליטי גרידא, לא הוצגה כל ראיה הקושרת בין חברת-הכנסת זועבי לפעילות של תנועת החמאס, וודאי שלא הוצגה ראיה הקושרת בינה לבין מאבק מזוין של תנועת חמאס. יתרה מכך, חברת-הכנסת זועבי הביעה מפורשות את התנגדותה למאבק מזוין (לרבות בהליך שלפנינו). במצב דברים זה, לא ניתן לראות בעצם הקשר בינה לבין גורמים בהנהגה המדינית של חמאס כתמיכה במאבק מזוין.

9. נוכח האמור לעיל, מסכים אני לחוות דעתו של חברי הנשיא א' גרוניס על נימוקיו.

השופטת א' חיות:

אני מצטרפת למסקנתו של הנשיא א' גרוניס כי אין לאשר את החלטת ועדת הבחירות המרכזית למנוע את השתתפותה של חברת הכנסת חנין זועבי בבחירות לכנסת התשע-עשרה. כפי שקבע הנשיא, אין למצוא בארבע הכתבות העיתונאיות שצורפו לבקשת הפסילה הוכחה לכך שחברת הכנסת זועבי שוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. כמו כן לא הוצגה בעניינה של חברת הכנסת זועבי תשתית עובדתית מספקת לביסוס הטענה כי היא תומכת במאבק מזוין של ארגון טרור, לרבות ככל שהדבר נוגע להשתתפותה במשט שיצא מחופי טורקיה לעזה במאי 2010. זאת בהינתן הדרישות המחמירות שהוצבו ועוצבו בסוגיה זו בפסיקת בית המשפט. משכך, ומשאינ מתקיים במקרה דנן אחד החריגים המנויים בסעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת, אין מקום לשלול את מועמדותה של חברת הכנסת חנין זועבי לכנסת התשע-עשרה ואת זכותה להיבחר לכנסת זו.

שופטת

השופטת ע' ארבל:

אני מצטרפת בהסכמה ולא בלב קל לפסק דינו של חברי הנשיא א' גרוניס. כפי שהבהיר חברי, פסילת רשימה מהתמודדות בבחירות לכנסת פוגעת בכל אחת מהזכויות העומדות ביסוד הדמוקרטיה, ובכלל זה הזכות לבחור ולהיבחר, הזכות לשוויון, חופש הביטוי וחופש ההתאגדות.

פגיעה בזכותם של יחידים להיבחר ולהתמודד על מקום בהנהגת המדינה ולקדם רשימה שמטרותיה והאידיאולוגיה שלה מקובלת עליהם, שימוש באמצעי קיצוני זה מאושר למקרים חריגים ויוצאי דופן. נושא זה עומד בליבת העניין שבפנינו ושלגביו הכרענו בפסק הדין שניתן על ידינו ביום 30.12.2012 פה אחד, שבו החלטנו שלא לאשר את החלטת ועדת הבחירות המרכזית המונעת מחברת הכנסת חנין זועבי מלהשתתף בבחירות לפי סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת.

העילה המרכזית עליה הסתמכה בקשת הפסילה היתה השתתפותה של חברת הכנסת זועבי במשט, שמטרתה, כך נטען, תמיכה במאבק מזוין שמבקש לשלול את עצם קיומה של המדינה או את אופייה הדמוקרטי. כפי שצוין בפסק הדין, לצורך פסילת

מועמד או רשימה, נדרשת "מסה קריטית" של ראיות, כדי להצדיק את הפסילה. לאחר ששבנו ובחנו את הראיות שהוצגו בפנינו, "מסה קריטית" כזו לא נמצאה.

עם זאת, אני מסכימה עם עמדת היועץ המשפטי לממשלה כי מדובר ב"הצטברות של ראיות משמעותיות ומטרידות במיוחד המתקרבות לגבול האסור". וכפי שציין חברי הנשיא בחוות דעתו, הוטרדנו ממעשיה והתבטאויותיה של חברת הכנסת זועבי בהקשר של המשט לעזה, בעיקר מהעובדה שהצטרפה לפעולה ולא הסתפקה כדיבור גרידא. פעולותיה של חברת הכנסת זועבי, ובמיוחד השתתפותה במשט, אכן מתקרבות עד למאוד לתחום האסור מפניו מתריע סעיף 7א לחוק היסוד.

גם אם רואים אנו לנגד עינינו את חשיבותן של הזכויות לבחור ולהיבחר והשימוש במשורה באמצעי הפסילה, עדיין חשוב שנזכור ונזכיר לעצמנו את העיקרון הבלתי כתוב של הדמוקרטיה המתגוננת לפיו "מדינה אינה חייבת להסכים שיחסלוה וימחקוה מן המפה" (בע"ב 1/65 ירדור נ' יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט(3) 365, 390 (1965)). זכותה של המדינה להגן על קיומה כמדינה יהודית ודמוקרטית מפני אלה המבקשים לנצל לרעה את המשטר הדמוקרטי וממי שמבקש למוטט את אבני היסוד של מהות המדינה, שהן היותה יהודית ודמוקרטית (ר' א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית נ' טיבי פ"ד נז(4) 1, 67 (2003)). אלה הרוצים לבחור ולהיבחר צריכים להקפיד שלא להיות מזוהים עם אלה המבקשים לסלק את המדינה מעל המפה.

ש ו פ ט ת

המשנה לנשיא מ' נאור:

חוות דעתה של חברתי השופטת א' חיות מיטיבה לבטא את האופן בו רואה אני את הדברים ואת טעמי לפסק הדין שניתן. ייראו דבריה כאילו נכתבו גם על ידי.

המשנה לנשיא

השופט י' דנציגר:

ביום 30.12.2012 החלטנו פה אחד שלא לאשר את החלטת ועדת הבחירות המרכזית מיום 19.12.2012 למנוע את השתתפותה של חברת הכנסת חנין זועבי בבחירות לכנסת התשע-עשרה מטעם רשימת בל"ד.

אני מצטרף לניתוח המשפטי ולנימוקים המפורטים בחוות דעתו של חברי הנשיא א' גרוניס, ומבקש להדגיש כי לטעמי יש לשמור מכל משמר על התפיסה שאומצה על ידי בית משפט זה, לפיה מן הראוי שפרשנות עילות הפסילה המנויות בסעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת תהא צרה ומצומצמת, תוך הצבת דרישה ראייתית מחמירה ביותר בפני המבקש למנוע את השתתפותו של מועמד בבחירות לכנסת, או המבקש למנוע את השתתפותה של רשימת מועמדים בבחירות.

אמות המידה הפרשניות שנקבעו בפסק דינו של בית משפט זה בא"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' חבר הכנסת טיבי, פ"ד נז(4) 1 (2003), לענין עוצמתן של הראיות הנדרשות לשם אישור החלטת ועדת הבחירות למנוע השתתפותו של מועמד בבחירות לכנסת, יפות כיום באותה מידה ובאותה עוצמה כפי שהיו לפני עשור, והן שעומדות ביסוד פסק דינו של הנשיא אליו אני מצטרף כאמור.

ש ו פ ט

השופט נ' הנדל:

אני מצטרף לחוות דעתו של חברי, הנשיא א' גרוניס, לפיה אין לאשר את החלטת ועדת הבחירות המרכזית כי חברת הכנסת חנין זועבי מנועה מלהשתתף בבחירות לכנסת התשע-עשרה. בשיטת ממשל דמוקרטית כמו במדינתנו הבנויה על הפרדה בין הרשויות ברי כי הנושא של שלילת הזכות להיבחר לכנסת דורש רגישות רבה. עשויות להתעורר שאלות בדבר הגישה הפרשנית הראויה של עילות הפסול בסעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת; צמצום תחולתן לעומת הרחבתן, ושאלות בעניין רף ההוכחה – רגיל או מחמיר. לטעמי סוגיות אלו, שלגביהן הובעו בפסיקה דעות מגוונות, אינן עומדות בליבת ההכרעה במקרה דנא. על כן, אין תמה כי התוצאה בתיק זה הינה פה

אחד. בכל מקרה וראשית לכל על בית המשפט לבחון היטב מהן עילות הפסילה שנקבעו על-ידי הכנסת. לעתים די בכך.

בענייננו, עולה מטענות הצדדים, בפרט בדיון לפנינו, כי עיקר הטרוניה כלפי המשיבה הוא עצם השתתפותה באירוע המשט ה"מאווי מרמרה" שהסתיים במאבק אלים בין מספר פעילים ששהו על הסיפון ובין כוחות צה"ל. העילה הרלוונטית לעניין זה מצויה בסעיף 7א(א)(3) לחוק יסוד: הכנסת – "תמיכה במאבק מזוין... של ארגון טרור נגד מדינת ישראל". הקושי ביישום הנדון כלפי המשיבה הוא שלא הובאה תשתית עובדתית להוכיח שבנכונותה של חברת הכנסת להשתתף במשט, היא היתה מודעת או שותפה לתכנון של פעולות התקיפה נגד חיילי צה"ל. המסקנה בדבר קיומו של חסר זה מקבלת חיזוק משני מקורות שונים. האחד, קביעת ועדת טירקל כי כוחות המודיעין לא חזו מראש שיתנהל מאבק אלים ומזוין מול כוחות צה"ל. נכתב כי "במסגרת התכנון והארגון של פעולת צה"ל לאכיפת הסגר הימי לא נצפתה התנגדות אלימה לעליית הכוחות על כלי השיט..." (הועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 מאי 2010 דו"ח וועדת טירקל, עמ' 231 (2010)). בנוסף, נקבע כי היתה הבחנה ברורה בין משתתפי המשט שלא השתתפו במעשי האלימות, עליהם נמנתה חברת הכנסת זועבי, ובין פעילי ארגון ה-IHH שנטלו חלק באירועים האלימים על סיפון המרמרה: "הבחנה בין שתי קבוצות אלה... היתה גלויה, הן בשל ההפרדה הפיזית בין שתי הקבוצות והן על-ידי מעשיהם" (פסקה 190 בעמ' 192 לדו"ח ועדת טירקל).

המקור השני עניינו החלטת היועץ המשפטי לממשלה לסגור את חקירת המשטרה נגד אזרחי ישראל שהשתתפו במשט ובהם חברת הכנסת זועבי בחשד לביצוע עבירה של ניסיון לכניסה לשטח עזה שלא כדין בשל קשיים ראייתיים משמעותיים בהוכחת יסודות העבירה (הודעה לעיתונות מטעם דובר משרד המשפטים מיום 22.12.2011). הדברים מובאים בשל הקביעה הנלווית להם לפיה לא נמצא בסיס להעמדת אזרחי ישראל לדין בגין תקיפת חיילי צה"ל. הסיבה לכך היא שלא היתה תשתית ראייתית בדבר תכנון או מודעות מוקדמים של אזרחי ישראל לפעולות התקיפה ולא ניתן לייחס אחריות זו רק עקב המשך הנוכחות במשט (נספח 8/ת לתשובת המשיבה).

כאמור, העילה המרכזית בסעיף 7א עליה נסמכת הבקשה למניעת התמודדותה של המשיבה לבחירות לכנסת היא תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל. באשר לעילה של שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית לפי סעיף 7א(א)(2) לחוק יסוד: הכנסת שנשענה על מספר כתבות אינטרנט המצטטות

את דברי המשיבה - לא ברור מדוע, לשיטת המבקשים, בקשת הפסילה הופנתה רק כלפי חברת הכנסת זועבי ולא נגד מפלגתה. זאת אלא אם היא הוגשה על רקע השתתפותה של המשיבה במשט. כך או כך, החומר שהוגש לביסוס עילה זו נופל מאמת המידה הנדרשת על פי פסיקת בית משפט זה בעבר.

מסכים אני שהתנהגותה הכוללת של חברת הכנסת כפי שהוצגה בחוות דעתו של הנשיא, מטרידה ואף מתקרבת לגבול האסור. ברם, היא אינה חוצה את הקו האדום שהוגדר על פי חוק יסוד שנחקק על-ידי הכנסת לשם שלילת מועמדות להיבחר לכנסת. לא הוצגה לפנינו תשתית ראייתית לבסס מסקנה אחרת.

ש ו פ ט

השופט ח' מלצר:

אני מצטרף בהסכמה לפסק דינו המקיף של חברי, הנשיא א' גרוניס.

מרשה אני לעצמי לחדד ולהוסיף כי עילת הפסלות שעל פי סעיף 7א(א) (3) לחוק יסוד: הכנסת מורה כי אדם לא יהיה מועמד בבחירות לכנסת, אם יש במעשיו במפורש, או במשתמע:

“תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב, או של ארגון טרור נגד מדינת ישראל”.

מסתבר כי ארגון ה-IHH, שהיה אחד ממארגני משט ה"מאווי מרמרה" ואשר נטל חלק פעיל ואלים באירוע הימי, שהתרחש בתאריך 31.5.2010 על האניה הנ"ל – היה מוכרז באותו המועד כהתאחדות בלתי מותרת בלבד מכוח תקנה 84(1) (ב) לתקנות ההגנה (שעת חירום) 1945 (ראו: י"פ 5822 מתאריך 23.6.08, בעמ' 3522). רק בתאריך 02.12.2012 הכריזה הממשלה על ארגון IHH הנ"ל גם כארגון טרור מכח פקודת מניעת טרור, התש"ח-1948. לכאורה יש רלבנטיות לענין זה, שכן בפרשנות ובהפעלת עילות הפסלות ראוי להקפיד מאד, כפי שקבעה הפסיקה בעבר והדגישו גם חברי פה. מכאן שתמיכתה של ח"כ זועבי, ככל שהיתה כזו, בפעילות ארגון ה-IHH – לא עמדה, על פני הדברים, בתנאי של תמיכה בארגון טרור, בשים לב לכך שהארגון לא היה מוכרז ככזה באותו מועד. יחד עם זאת יתכן כי לצורך סעיף 7א(א) (3) לחוק יסוד: הכנסת ניתן לראות גם בארגון, אשר מוכח כי הוא עסק, או עוסק בפועל בתכנון, או בביצוע, או

בסיוע לפעילות טרור – כארגון שעונה לדרישות סעיף 7א (א)(3) הנ"ל (זאת אף ללא הכרזה רשמית עליו ככזה; עיינו גם והשוו לתקנה 84 (א) לתקנות ההגנה (שעת חירום 1945)). ואולם במקרה שלפנינו – מבקשי הפסילה לא השכילו להראות באמצעות באי-כוחם כי עילות הפסלות להן הם טענו (לרבות העילה שמכח סעיף 7א (א) (3) לחוק יסוד: הכנסת) התקיימו פה על פי רף הראיות הנדרש. לכן לא היה מקום, לתפיסתי, כי נאשר את מניעת השתתפותה של חה"כ זועבי בבחירות לכנסת התשע-עשרה ולפיכך הייתי שותף לפסק הדין שנתנו בתאריך 30.12.2012.

ש ו פ ט

על כן החלטנו, ביום 30.12.2012, פה אחד, שלא לאשר את החלטת ועדת הבחירות המרכזית מיום 19.12.2012 למנוע את השתתפותה של חברת-הכנסת חנין זועבי בבחירות לכנסת התשע-עשרה מטעם רשימת בל"ד.

נימוקים ניתנו היום, י"ד באלול התשע"ג (20.8.2013).

ש ו פ ט

המשנה לנשיא

ה נ ש י א

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט